

INFLUENȚA ORIENTALA

ASUPRA

LIMBEI ȘI CULTUREI ROMÂNE

DE

LAZĂR ȘAINEANU

II

VOCABULARUL

1. VORBE POPULARE

BUCURESCI

Editura Librăriei SOCECŪ & Comp., Calea Victoriei 21

1900

PREFAȚA

Influența orientală, și în special cea osmanlie, s'a manifestat, în liniamentele ei generale, în două direcțiuni paralele.

Una, de ordine culturală, a format un factor important în viața politico-socială a națiunii noastre din ultimele două secole; ea se oglindesc în vechea literatură documentală și, în parte, în cântecele noastre istorice.

Cea d'a doua, de valoare curat lingvistică, a înavuțit fondul limbei populare cu un contingent de noțiuni indispensabile.

O diferențiere a elementului oriental sub raportul cronologic se impunea dar de la sine și justifică astfel divisiunea materialului lexical în: Vorbe populare și Vorbe istorice.

Neapărat, o demarcațiune riguroasă într'aceste două categorii nu este totdeauna ușoară. Multe vorbe istorice au supraviețuit în domeniul poeziei populare și în alte documente de natură tradițională. Ele nu pot fi separate de stocul vorbelor populare propriu-zise, dar o steluță le distinge de elementele ađi încă în circulațiune. Același e cazul când e vorba de dignități pămîntene sau de forme derivate originale.

Prima parte a Vocabularului e consacrată dar vorbelor populare în sens mai larg și constituie porțiunea cea mai însemnată a întregii

opere. Aci s'aũ pus la contribuþiune izvóarele istorico-literare într'o mǎsură întinsă, tinðend la utilizarea cât se póte de completă a materialelor existente. Pe când numǎrul vorbelor istorice de origină turcǎscă póte fi augmentat prin publicaþiunii documentale ulterioare, fondul vorbelor populare de proveninþă osmano-tatară se presintă aci într'o stare quasi-definitivă.

Adnotaþiunile făcute de rǎposaþii Ispirescu și Polysu la exemplarele lor din „Elemente turcesci în limba română“ (1885) ne-aũ procurat câteva preþioase indicaþiunii suplimentare, de cari am ținut sémă și am făcut menþiune la locul cuvenit.

Vorbele isolate saũ locale, a căror circulaþiune se mǎrginesce la o anumită localitate și cari din acéstă causă n'aũ pătruns încă în literatură, aũ fost grupate într'o secþiune specială la urma Vorbelor populare. În majoritatea lor, acești termini provinciali și de natură mai ales profesională, aparțin judeþelor din Dobrogea saũ orașelor muntene limitrofe cu acéstă provincie.

În privinþa metodei, ne referim la cele spuse în Introducerea.

Sub raportul elementului comparativ, mai ales al idiomelor balcanice, nu ne-am mǎrginit la informaþiunile aflătoare la Miklosich, ci am căutat a spori materialele cât privesce mai cu sémă limbile bulgară și neo-grécă.

Un indice general al întregii opere se va pune la sfirșitul Vorbelor istorice, cari vor constitui ultima parte a acestei publicaþiunii.

Bucuresci, Octombrie, 1900.

Lazăr Șaineanu

ABREVIĂȚIUNI

1. Aci s'a omis numele intregi și operele cari figură în Bibliografia.
2. Indicarea specială a volumului la cronicar' se află asemenea în Bibliografia.
3. Prescurtări familiare (ca alb. = albanez, ar. = arab, fr. = francez, it. = italian, mcr. = macedo-român, ngr. = neo-grec, pers. = persan, pol. = polon, ung. = ungar; apol prov. = proverb, locuț. = locuțiune, sin(on.) = sinonim, Sn. = Snöve, V. = veđi, Var. = variantă, f. de z. = föie de zestre etc.) nu se mai înșiră în ordinea alfabetică.
4. Paragrafele citate se raportă la Introducerea.
5. În privința transcripțiunii vorbelor orientale: cf. § 20.

ADNOT.	Note manuscrise	STĂNC.	Stăncescu (Basmе)
AL.	Alexandri, Poes. p.	DION.	Dionisie (Elesiarch)
AL. T.	" Teatru	DOC.	Documente
AL. Pr.	" Prosă	DRĂGH.	Drăghici
AMIE.	Amiras	DUM.	Dumitrache
ANON.	Anonimă (Cronica)	EMIN.	Eminescu
AR.	Aricescu	ETYM.	Etymologicum
ARCH.	Archiva (Kogălnic.)	FIL.	Filimon
ARCH. Ist.	Archiva (Hasdeu)	FOT.	Fotino
AX.	Axinte	GHEORG.	Gheorgache
BĂLC.	Bălcescu	GLOS.	Glosar
Barb.	Barbier de Maynard	GORJ.	Gorjan (Halima)
BASMЕ	Popescu (N. D.)	GREC.	Grecénu
BELD.	Beldiman	HAM.	Hammer
BOGD.	Bogdan (N. A.)	HRIST.	Hristache
BCR.	Burada (Dobrogea)	IONESCU	Mehedinți (Agric.)
CAL.	Calendarul hasmelor	IPSIL.	Ipsilanti (Comnen)
CAN.	Canianu	ISP.	Ispirescu (Basmе)
CANT. Chron.	Cantemir Chronicul	Ist.	Istoria (1715)
CANT. Mold.	" Moldova	JIP.	Jipescu (Opincarul)
CANT. Ier.	" Ist. Ieroglif.	KIK.	Kikirezu
CANT. Ist. ot.	" Ist. otomană	KOG.	Kogălnicénu (En.)
CĂP(IT.)	Căpitanul	LEX. BUD.	Lexicon Budan
CARAG.	Carageale	MAG.	Magazin istoric
CARANF.	Caranfil	MARIAN	Poesii populare
COND.	Condica	MELCHIS.	Melchisedec
CONV.	Convorbiri Literare	NĂD.	Nădejde (Sofia)
COST.	Costin	NEC.	Neculce
COST. 2	Glosar (Saineanu)	NEGR.	Negruzzi (Const.)
CR.	Créngă	OD.	Odobescu
CRĂS.	Crăsescu	ORĂȘ.	Orășanu (N. T.)
CRON.	Cronice (ed. Kogăln.)	PANN	Povestea Vorbei
CUV.	Cuvențe den Bêtr.	PAPAZ.	Papazoglu
DAP.	Daponte	Partea I	Vorbe populare
DASC.	Dascălul (Simeon)	Partea II	Vorbe istorice
DELAVB.	Sultânica	TEOD.	Teodorescu (G. Dem.)
POP.	Popescu (Radu)	TES.	Tesaur (Papiu-Ilar.)
POP-RET.	Pop-Reteganul	UR.	Uricariu (Codrescu)
R.-COD.	Rădulescu-Codin	ȚARA N.	Țara Nouă (Neniț.)
REV.	Revista (Tocilescu)	VĂC.	Văcărescu
REV. N.	Revista (Hasdeu)	VULP.	Vulpian
ȘEP.	Șeștorea (Gorovei)	XEN.	Xenopol (N.)
SEV.	Sevastos (Cântece)	WEIG.	Weigand
STAM.	Stamati (Cavalerul)	ZIL.	Zilot